

Pretului

pentru Sibiu pe 1 anu întregu
7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu
la casa cu 1 fl. mai multu pe
anu; — trimisu cu post'a în
lăintrulu monarchiei pe 1 anu
întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. —
În străinatate pe 1 anu 10 fl. s'eu
22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11
franci. — Numeri singuratici se
dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie s'eu linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare câte 7 cr., la a dou'a și
a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste
aceea 30 cr. de timbru la tesau-
rulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face
în modulu celu mai usioru prin
asemnatiunile postei statului, a-
dressate de a dreptulu la Redactiu-
nea Diariului

„Observatoriulu“ în Sibiu.

Nr. 80.

— Sibiu, Sâmbata 4/16 Octobru. —

1880.

Legi electorali. Activitate, sau Resistentia passiva.

VII. Amu începutu acestu studiu asupra legi-
loru electorali în Nr. 74 și'lu continuaramu până
astădi. Cu acestea nu amu terminatu nici macaru
analiz'a, sau dacă voiti, critic'a lor, și mai este
de a se cercetă încă și natur'a resistentiei passive,
votate până acum în patru conferenție electorali
(1869, 1872, 1875, 1878), precum și modulu
cum se executase aceea, bine, reu, sau nicidecum;
în fine condițiunile unei activități, care ar fi potutu
seși aiba urmări dorite sau nulle. Numai după
studiulu nostru ar coprinde și examinarea acestoru
ceștiuni, amu fi în stare de a trage din trensulu și
consecenție practice, pe care le aștepta na-
țiunea noastră și mai virtosu partea ei locuitoria
pe teritoriulu marelui principatu alu Transilvaniei.

Dacă curmamu asta-data acestea cercetări ale
noștre până la alta ocaziune, cauze foarte grave ne
înpunu amanarea. Un'a din acelea este conditio
sine qua non, că se avem sub ochii noștri
numarulu actualu alu tuturor alegatori-
loru din toate cercurile electorali, în care se afla
locuitorii romani, fia poporațiune curată, sau ames-
tecata, și acesta fia în majoritate, ori în minoritate.
Reu au întielesu unii amici, că s'aru cere listele
întregi, decopiate cu numele și connumele fiacaru
alegatoriu. Se cere din fiacare colegiu (cercu)
electorale numai numarulu alegatoriloru, acesta înse
cātu se pôte mai exactu.

Amu disu: totii alegatorii în numeru; dara
apoi în locu de a decopia listele întregi, este érași
o condițiune imperioasă, se fia specificati: a) după
nationalitati în trei rubrice, romani, magiari, sasi,
sau și patru, pe unde se afla israeliti în numeru
cevasi mai mare, camu dela 10 familii în susu;
b) alte două rubrice se separe pe privilegiați (nobili
și secui liberi) de neprivilegiați.

Acăsta operațiune trebuie se se executedie în
tote colegiele electorali ale Transilvaniei. Dorinți'a
noastră individuala ar fi, că și confratii noștri din
Ungari'a se binevoiesca a lua asuprași în cercurile
dumnealoru aceași operațiune.

Fără acăsta mesura prealabila, ori câte dis-
cusiuni frumoșe se voru face și ori-câte conferenție

electorali vomu ținea, toate voru fi precare, perdere
de timpu, ocaziune fatala pentru dissensiuni și iri-
tarea spiriteloru, orbecatura prin întunecime, cându
stă în voi'a noastră că se facemu lumina de ajunsu,
prin o simpla operațiune aritmetica de două, trei
ore și cu câțiva cruceri (fia și 1 florinu) porto.

Adunarea dateloru statistice electorali cade
în lini'a prima pe partid'a activității. Ea striga
neîncetatu: Se reintramu în acțiune, se mergemu
la urna, se alegemu deputati la diet'a Ungariei.
Acțiunea înse fără elemente active, nu are nici-unu
sensu. Unde le sunt batalioanele, cu care voiescu
se între în lupt'a electorale? Se le adune, se le
trăca în revista, se le supuna la disciplina rigoroasă.
Publicistii lor se vaiera până în ór'a de față, că
atunci, de atâtea-ori, nu știu cându, nu 'iau lasatu
nisce ómeni, că se între în acțiune. Dara apoi
preste două trei minute totu ei spunu, că romanii
totu au alesu, și mai adaoga marele neadeveru, că
poporul a parasitu pe inteligentia și s'a dusu
singuru la urna. Mai întrebam odata: Care
poporu?

Se va răspunde, că acăsta întrebare se reduce
la periódele, în care se faceau alegerile pe temeiu
legei din 1848. Prea bine: atunci partid'a activi-
tății este cu atât mai virtosu obligata se face
ceea ce nu facuse în trecut, seși numere și ra-
liedie trupele electorali pe temeiu legei „modi-
ficate“ din a. 1874, că înainte de toate se aiba
cu ce înfruntă și confundă pe ómenii resistentiei
passive, și apoi dându-le acestora cu pitiorulu, se
mêrga înainte.

Noi „passivistii“ crediendu că ne lipsescu
trupele, tocma pentru că suntemu „passivisti“, „ne-
credintiosi“, potemu se stămu prea bine cu mânilu
în sinu în totu decursulu agitaciuniloru electorali
și nu aveti ce se ne faceti. Dara éta, ve pro-
mitemu, că până la adunarea deplină a listeloru elec-
torali, stămu gata se ne punemu cu totu zelulu în s'ervi-
tiulu partidei adverse, mai alesu că ne interessedia și
pe noi se cunoșcemu stralucitele efecte ale acelei
legi modificate din a. 1874, considerate din punctu
de vedere nationale, din care'lu vomu consideră și
judecă totudeauna.

Dara bine seși ia sam'a partid'a activității,

că se nuși mai puna în capulu trupeloru coman-
danti desertori, carii au sedusu la desertiune
și pe trupele lor în mai multe locuri, precum s'a
întemplatu în periódele trecute, căci ei au deser-
tatu mai antaiu cu rusine și prostituțiune, éra nu
poporul; ce dicu poporul? pe pușinii alegatori
câti au fostu în câteva colegii, iau dusu ei, coman-
dantii desertori, cu nasulu la urna, nu că se aléga
deputati romani, ci pe oricine altii.

Mai este încă și o alta cauza a precurmării
studiulu nostru. Trebuie se se țina câtu mai cu-
rându o conferenția electorale. După ce
se va ținea aceea și i se voru cunoșce conclusele,
atunci pôte că ni se va facilită problem'a și vomu
fi în stare de a continuă mai cu folosu.

Toate la timpulu seu și nu punendu la mîtia
clopotu, că se prinda sióreci. Au disu unii publi-
cisti, că comitetulu electorale instituitu în a. 1878
nu aru fi facutu nimicu. De unde știu dumnealoru
că n'au facutu nimicu? Ei, bine, éca n'au aflatu
cu cale se publice. Dara altii câte cluburi electorali,
câte municipali au organizatu de 14 ani? Câte?
Ceremu și noi respunsu.

Revista politica.

Sibiu, 15 Octobru st. n. 1880.

Consultandu istori'a vomu află, că foarte adeseori
cându state mari guvernate despoticesce se preparau
a întreprinde resbele pentru o cauza nedreptă și
prin urmare nepoporală, au avutu a trece prin crize
interne mai mari s'eu mai mici, după cum erau
împartite fortiele elementeloru ce își disputau po-
terea. Au fostu și casuri, în cari popóru întregu
profitandu de incurcaturile esterne ale guverneloru
asupritóre și tiranice, le au resturnatu, făcendu unu
pasu firmu și puternicu spre emanciparea lor,
deschidenduși calea cultivării și a civilizațiunii
loru, care le éra închisa până atuncea în modu
sistematicu.

Aruncandu o privire asupra celoru ce se pe-
trecu pe scen'a politica a lumii mari, vomu intalni
multe momente, care ne îndemna a crede, că astadi
ne aflam în ajunulu unei perióde istorice pline de

câteva sale, me vediuu dintr'odata în față cu archi-
ducele Rainer.

Primirea blanda și condescendentă a acelu prin-
cipe de sange suveranu me aduse în confuziune. Nu
sciam de ce me află elu. Archiducele observă îndata
confuziunea mea, și fiindu-că elu încă voiesc numai se
vedia pe agitatorulu din Transilvani'a, me întrebă
despre starea campuriloru și a sanetății locuitoriloru,
și dacă industri'a transilvana prosperédia. Nici-unu cu-
ventu de ceștiuni politice! Imi atinse ceva și despre
necesitatea unei cali ferate în Transilvani'a.

Atata e totu? întrebaiu în mine, și la unu mo-
mentu datu, făcendu mi complimentulu esiu.

De aci me dusera éra la c. Nádasdy, care acum
éram plinu de bucuria, căci îi curgea telegrame dela
guvernulu Transilvaniei despre rezultate foarte placute
în alegeri. Me invită la mеса, în care timpu mai ve-
nira câteva telegrame.

„Bravi romanii voștri! Ai avutu dreptate, că ei
nuși voru vinde consciința. Me tenusem că regimulu
va fi constrinsu a contrabalantia pe aristocrația cu a-
celeasi arme“; dara de unde bani, cându statulu e în
lipsa atâtu de mare? dise între altele cancelariulu.

Trei dile câtu am mai statu în Vien'a, sér'a esiam
în preambulare cu br. Reichenstein, Dim. Moldovanu, o-
data cu dr. Grimm, și se întielege că din politica nu
mai esiamu. Dara Grimm vorbia cu multa ură despre
Schmerlingiani, cari din domnu mare ce fusese la gu-
bernulu din Sibiu, flu lasasera acuma pe din afara. Eu
ascultam și că simplu ardeleanu ce sunt, invetiamu
dela ei multe de toate.

Pentru că se nu me aratu precum nu sunt, am
datu visita și la alti consilieri, anume imi aducu bine a-
minte de repaus. Stefanu Horváth și de Szentgyörgyi.
Betranulu Horváth, cu care me cunoșeamu din Sibiu,
imi dise încetu între patru ochi: „Édes patriota, luati-ve
sém'a foarte bine, că acești ómeni ve voru însiela. Ei
ve considera pe voi și pe noi că pe cartile de jocu.“
Eu încă am fostu foarte sinceru către Horváth; am

Foisiór'a „Observatoriului“.

Cunoscintiele mele cu vice-cancelariulu br. Fran- ciscu Reichenstein.

(Urmare.)

În alta di me condusera mai antaiu în biuroulu
v.-cancelariulu br. Reichenstein, de unde după
schimbaramu câteva cuvinte, me trecu în sal'a de audiență
a betranulu cancelariu com. Franciscu Nádasdy.
Acesta mesurandu-me din crescutu până în talpi, cu unu
subrisu (zimbetu) că du gluma, se parea că m'ar întrebă
din ochi: Adeca tu se fi acelu motiu uriasu, care man-
nanci carne de unguru și iti astemperi setea cu sange
de sasu?

În Transilvani'a se începusera tocma în acelea dile
alegerile dietali; cancelariulu se arată foarte îngrijatu de
rezultatele lor. Me puse lângă sine pe canapea, că
se me stórca, precum storci o lamăia, punendu mi o du-
zina de întrebări relative la caracterulu alegătoriloru și
alu candidatoriloru. Toate asigurările mele, că romanii
voru alege bine și fără a comite escesse, betranulu le
ascultă dându din capu, până cându prorupse în urma-
tóriile cuvente:

— „Dta nu cunoști practicele magnatiloru noștri
din Ungari'a. Trebuie se ști, că ei au facutu între sine
o colecta de 200 mii, cu scopu de a mitui pe romanii
din Ardealu, că se aléga totu deputati de opozițiune,
cari nu voru integritatea monarchiei.“

Se vede că eu voiu fi facutu ochi mari audiendu
acelea cuvente, căci cancelariulu mai continuă dicundu:

— „Ce? d-ta te miri de acăsta? Află că în Un-
gari'a sunt magnati, dintre carii unulu singuru pôte
riscă 200 de mii pentru scopuri de acestea. Cându
pleci îndaraptu? Voiu dá ordinu că seți iai de a drep-
tulu de aici numirea de regalistu și se pleci câtu mai
curendu, că se spui episcopiloru și la ceilalti, se impe-
dece mituirile.“

— „Escelentia, eu plecu la Prag'a, nu pociu merge
asia curendu la Transilvani'a; dara eu nu pricepu, de
unde acăsta temere pentru alegătorii romani. Și me
rogu escelentia, cum pociu figură eu că regalistu, cându
nu sunt magnatu în sensulu legei din 1791? Eu sunt
industriariu, fabricantu, cetățianu (Bürger) din Brasiovu,
nu magnatu cu donatiuni de dominie.“

— „Asia au aflatu cu cale ai voștri. Se vii
mane, că seți iai decretulu, și dacă nu pleci acasa,
scrie de aici ori-cui vei ști, că se nu lase pe alegătorii
romani seși vendia voturile. Tineti cu regimulu, căci
numai elu ve voiesce binele. (Atunci puse man'a pe
câteva acte, în care aratandu mi frumós'a subscrip-
țiune romanésca Franciscu-Josifu, a Maj. Sale,
adaose dicundu).“

„Herr Baritiu (conversațiunea curgea nemțiesce),
nu asi fi crediutu în tota viét'a mea că se vediu, a-
cum la betranetiele mele, pe Majestatea Sa subscriendu
romanésce, și eu totu romanésce, că ministru alu
Maj. Sale.“

În fine m'a dimisu.

Despre acestea scene scrisei câteva ceva amiculu
meu dr. J. Ratiu la Turd'a, nu știu dacă densulu a
pastratu acea epistola a mea, că se o publice întreaga,
acum după 17 ani. Mîntea mea necópta în intrigele po-
litice me însiela că se scriu în aceleasi ceștiuni, în ace-
easi di, la Sibiu și la Brasiovu. Au scrisu și vreo doi
studenți.

Atata mi-a trebuitu.

„Cum a cutediatu elu se mêrga la Vien'a fără
scirea și voi'a noastră?“

Éca asia, am cutediatu, cum cutédia tota lumea
libera în afacerile sale, fără a merge la nici-unu raportu
cu „Melde gehorsamst, dass ich nichts zu melden habe.“

În alta di mergendu la ór'a pusa în cancelari'a
transilvana, dn. Moldovanu me lua frumosiulu și me
conduse la ministrulu Schmerling, care de și mai
pe scurtu, me întrebă totu despre alegeri și cu atata
me dimisse. Lui îi fusese numai, că se cunoșca în per-
sóna pe motiulu „periculosu.“ De aci condusu prin

crise, schimbări și evoluții de primu rangu. Numerul proceselor politice vechi și noue între deosebitele state, precum și cele purtate de către poporale singuratic în contra guvernelor asupritore, se poate dice, că este unu legionu întregu, care în locu se scada, crește din ce în ce mai mare și se înveninédia mai tare.

Unulu din acele procese celebre este și asia numit'a cestiune orientala, care după ce a trecut prin multe și nenumerate fase și instantie, astadi au ajunsu înaintea forului supremu alu Europei, dela care nu se mai poate apelá de către numai la feru și sange. Cu câtu inse diplomati'a celoru siése mari poteri europene isi concentrédia mai tare intréga sa activitatea pentru terminarea accelerata a acelu procesu, cu atât situatiunea interna a acelorasi state devine mai critica și mai nelinistitoare, probandu-ne astfelu că cestiunea orientala exercitédia o reactiune enorma și puternica asupra relatiunilor politice interne a tuturor statelor europene. Nu exista nici unu poporu în betran'a Europa, care se nu se astepte la schimbări în bine, séu se nu se téma de pericole și rele ce aru urmá pentru elu, din modulu cum se va deslegá acea cestiune, ajunsa la punctulu seu de culminatiune dramaticu. Acele sperantie, acele temeri și acele dorintie, acaroru terenu este cestiunea orientala ne potu servi, că firu de orientare în labirintulu politice actuale.

Din momentulu în care cestiunea orientala a fostu pusa în modu definitivu la ordinea dilei, prin energi'a și tenacitatea extraordinara a ministrului-presedinte d. Gladstone, linistea și pacea Europei a fostu turburata, trecéndu din crisa în crisa.

Este de lipsa se înregistramu acele crise, pentru că se ne convingemu despre intimulu raportu și legatur'a, ce existe între cestiunea orientala și evenimentele ce veduramu și vedemu că se desfășura înaintea ochiloru nostrii.

În Austri'a guvernulu comitelui Taaffe inaugurédia o politica slavo-fila cu scopu, de a castigá elementele slave pentru o actiune resboinica în contra Rusiei și a miciloru sei vasali dela Dunare precum sunt Bulgari'a, Serbi'a și Muntenegrulu. Ungurii profitandu de acestu curentu anti-germanu alu guvernului din Viena, se arunca cu furia asupra germanismului bine înradacinatu din Ungari'a, voiescu se ilu estermineie și în parocsismulu loru de magiarizare, pe care d. C. Tisza ilu explotédia în modu foarte rafinatu, că mijlocu de a isi asecurá unu resultatu favorabilu pentru alegerile dietale din anulu viitoru, isi deschidu vinele cu propriile loru mâni și isi sapa mormentulu loru economicu și finantialu. În acelasu timpu ei isi instrainédia pe croati, pe serbi, pe sasi, éra celoru trei miliónu de romani le confiscá limb'a,

recunoscutu inse ambii, că e preste potintia a intruni parerile tuturor spre acelasu scopu.

„Me temu că voi veti precipitá lucrurile.“

„Si eu me temu,“ fu respunsulu meu.

În fine me smulsei din Viena și plecái la Prag'a, ducéndu cu mine suveniru placute numai din órele ferice, câte le-am petrecutu la casa și în amabil'a familia a fratelui Dim. Moldovanu.

La dieta. Pe la finea lui Iuliu 1863 se desbatea în conferenti'a nationale a membriloru dietei proiectulu de adresa la cuventulu de tronu. După siedintia, fericitulu mitropolitu Andreiu me chiamá se'mi arate tipografi'a diecesana, pe care eu nu 'io vedusem niciodata; de aci inse me scóse curendu și me duse la gradin'a sa, unde ne aflaramu numai ambii. Imi dete o sugara și apoi început:

— Domnule Baritiu, de ce te opui d-ta la intrarea în senatulul imperialu? De ce se ne facemu natiunea de ura chiaru cu Maj. Sa, candu d-ta scí bine, că este vointi'a Maj. Sale, precum iti va fi spusu și dn. Popu si altii.

— Escelenti'a Ta! Eu nu me opun ex principio la intrarea Transilvaniei într'unu parlamentu centrale, că-ci eu am fostu și în anulu 1848 sunt și acuma pentru integritatea imperiului, de si nu în sensu centralisticu, dara me tñu cu ambele mâni de diplom'a din Octobru. Dorescu, că mai ántaiu se ni se asigure autonomi'a Transilvaniei în sensulu diplomei Leopoldine din a. 1691 și alu legiloru fundamentali din a. 1791, totuodata se fia inarticulata și natiunea noastră cu limb'a sa, că limba diplomatica, precum ne promite si Maj. Sa în rescriptulu de deschidere (cuventu de tronu).

— Apoi tocma că ne promite Maj. Sa, că dóra d-ta nu te indoiesci în cuventele Maj. Sale?

— O saraculu de mine, eu nu me indoiescu în cuvintele monarchului, dara am invetiatu a nu me încrede ministriloru.

— „Eu tñu pe ministeriulu Schmerling multu mai corect, de către se ne póta insielá,“ imi replicá Archiereulu în tonu camu apasatu.

— Si eu audiu că anume dn. Schmerling este barbatu de unu caracteru anticu; dara me rogu Escelentia că se binevoiesci a luá în consideratiune, că în epoc'a noastră ministrii vinu și se duc pe aci incolo, că si sistemele loru. Noi se ne folosim de ocaziune și se dicemu, că indata-ce ni se voru sanctioná tóte drepturile

drepturile omenesci și nationalitatea, le dictédia sententi'a de mórte prin legi draconice, și prin „asiatic'a“ loru administratiune 'i ruinédia materialiceste, luandule și cenusi'a din vétrea, pentru că ajunsu proletari, séu se se arunce în bratiile sugrumátore ale magiarismului, séu se ia lumea în capu, parasindu cu lacramile în ochi curtea parintésca și despartiéndu-se cu ánim'a franta de mormintele iubiloru strabuni.

În Itali'a betranulu și încaruntitulu generalu Garibaldi, acestu erou legendaru și apoteosatu alu natiunii italiene, paraseste insul'a sa solitara Caprer'a, apare în portulu dela Genu'a, pentru că primitu de poporu cu unu entusiasmu nemarginitu, se eliberedie pe ginerele seu generalulu Canzio, închisu pentru că a luat parte la agitatiunile și demonstratiunile „irredentistiloru“. Numele lui Garibaldi este fermecatoriu pentru italieni și parol'a data de către acestu adevertatu tribunulu alu poporului va fi acceptata de natiunea intréga, care este gat'a în totu momentulu a'lu urmá.

Franci'a restaurata și reintinerita pandeste sosirea momentului celui supremu. Gat'a de actiune, tranteste pe d. Freycinett pentru că se fia înlocuitu prin unu venerabilu savantu, care la rendulu seu va trebui se cededie loculu unui gambettistu, séu chiaru lui Gambetta insusi.

Nefericitii irlandesi, acesti sclavi legati de glia ai elementului domnitoru anglo-saxonu, isi scutura jugulu, se prepara și astépta momentulu favorabilu de a ilu sfarimá.

Principele Bismark încarcatu cu trei portofoliuri ministeriale se teme de Franti'a, face curte Austriei, intrigédia pe subt ascunsu cu Rusi'a și se încerca a inbladi pe socialisti cu promisiuni de totu soiulu.

Nihilismulu rusescu, care la aparintia pare a fi adormitu nu isi perde unu singuru minutu din vedere scopulu propusu. Si elu astépta sosirea momentului propice.

Reasumandu avemu deci în Austri'a: curentulu antirusescu; în Ungaria: furi'a magiarisarei; în Itali'a: cultulu garibaldianu-irredentistu; în Franci'a: resbunarea; în Angli'a: turburarile irlandese; în Prusso-Germani'a: dictatur'a și socialismulu; în Rusi'a: despotismulu moderatu prin asasinatu și nihilismulu, care tóte la unu locu au contribuit, că demonstratiunea navala înaintea Dulcignei se sufere unu fiasco nemoritoru.

Disonanti'a ce exista în concertulu europénu este caus'a că i se prelungeste agoni'a moribundeii Turcii, éra divergenti'a și rivalitatea ce domnesce între poterile semnatare va fi caus'a conflagratiunii generale, care nu se va stinge fara că se se fia schimbatu chart'a Europei actuale.

Situatiunea este asia de nesigura și de încor-

autonome în laintrulu acestui principatu, vomu luá si noi parte activa la parlamentulu centrale, éra până atunci regimulu se fia îndestulatu cu aceea, că ne-amu declarat pentru integritatea monarchiei; se puna și elu temeiu pe parol'a noastră.

La acestea repausatulu perdiendu'si patienti'a imi dise:

„Asculta, eu am substernutu Maj. Sale o petitiune, în care'i cereamu subventiune anualá, că se'mi pociu organizá consistoriulu și seminariulu, éra Maj. Sa m'a îndreptatu cu rogamiunea la senatulul imperialu. Eu trebuie se intru.“

La acestea cuvente apasate sculandu-se de pe banc'a unde siedeamu de înaintea casei, me chiama în cabinetulu în care lucrá, și intindendu'si manile preste multimea actelor, continuá dicéndu:

„Vedi-le? La tóte acestea lucru totu numai eu singuru; n'am nici-unu ajutoriu lângá mine; nu le place se lucre, și ceea ce facu ei, nu'mi place mie, că nu sciu lucrá. La lucratori bunii trebuie plata buna. Am oboisitu domnule Baritiu, nu mai pociu lucrá că mai de multu. Trebuie se mi se dea fonduri, că se pociu plati bine pe lucratori bunii.“

Cu acestea esiramu érași pe banca de înaintea casei. Eu eramu desarmatu pe unu momentu. Cuventele dela més'a de scrisu mi le disese într'unu tonu dorerosu. Se facu o pauza lunga. Pe candu eramu se continuamu, vení domnulu vicariu (atunci protosin-celu) și archiereulu curmá la momentu conversatiunea. Eu cunoscuia indata că eram între Scill'a și Caribde; dara situatiunea inca totu nu'mi érá limpede. Dacă voiu continuá cu modest'a mea opozițiune patriotica, imi voru dice că nu vreau binele acestei diecese și mai multe altele; de nu voiu continuá, voru scorní că m'au cumparatu anstriacii, că-ci „der Schelm denkt so wie er ist.“

A remasu și archiereulu foarte neodichnitu. — Preste puține dile me pomenescu că br. Reichenstein me chiama la fabric'a chemica din suburbea spitalului civile, sub pretextu că se mi-o arate, în realitate inse că se me ia la examenu în sensulu celoru patite cu br. Siaguna. Reichenstein cunoscea dejá scen'a din gradin'a episcopésca. Ambii baroni erau întielesi asupra planului de operatiune cu privire la persón'a mea.

(Va urmá.)

data, în câtu o catastrofa se póte asteptá în totu momentulu. Nuorii sunt gramaditi și adunati, lipseste inca numai ciocnirea, pentru că uraganulu se încépa a urlá și a se sparge.

Romania.

— Bucuresci 1/13 Oct. Europ'a intréga este agitata în nou'a drama orientala; de aceea nici nu se mira nimeni vedindu, că partea cea mai mare din armat'a Romaniei este concentrata la manevrele de tótna, dintre care cele mai imposante se facu pe campiile dintre capitala și monastirea Tiganesci. Oficiarii de statu mǎjoru din armatele straine, carii mai vedusera trupele Romaniei la manevrele din 1876 și după aceea la Dunare și pe campiile Bulgariei, afla unu progresu învederatu în sciintiele militari, în tñut'a ostasiului și în tóte evolutiunile trupelor.

Îndelung'a absentia din patria a MM. SS. Domnului și Dómnei lasase unu mare golu în tóte raporturile superiori ale societatiei noastre; ne place inse a crede, că petrecerea augustei parechi în strinatate și anume pe la curtile mariloru suverani în Viena și Berlinu, va fi de folosu nu numai personalu în privinti'a sanetatiei, ci va avea mare influentia și asupra relatiuniloru noastre cu alte staturi, mai virtosu daca cestiunea orientala va fi pusa la ordinea dilei de către Europ'a pentru o deslegare definitiva, ceea ce se pare foarte apropiata. Mergerea principelui Alesandru alu Bulgariei la Milanu Obrenovicu în Belgradu și petrecerea de mai multe dile împreuna, venirea totu acolo a unui ministru dela principele de Muntenegru și desele conferintie tñute împreuna, a provocatu și în publiculu nostru atentiunea ce merita. Totu asia nu s'a scapatu din vedere nici memorabilele raportu telegraficu înaintatu de către principele Alexandru dela Rusciucu de a dreptulu către imperatulu Alexandru II, prin care'i face cunoscutu, că la unu comandante supremu alu seu, starea actuala a trupelor bulgaresci, organizate în acesti trei ani din urma prin oficiari rusesci, multiamesce imperatului că parintelui seu, pentru atâtea bunatati reversate de către Maj. Sa asupra poporului bulgarescu și domnitoriului seu.

La grijile venite din afara se mai adaose și cestiunea Dunarei. „Avant-proiect“ alu Austro-Ungariei propusu în conferinti'a poteriloru riverane spre a fi adoptatu, memorialulu-protestu esitu că din partea Romaniei, mai ántaiu în limb'a franceza contra proiectului austro-ungurescu, agerele observatiuni facute în Franci'a, Itali'a și Angli'a asupra aceluasi proiectu, în fine tñut'a perfida a celoru mai de frunte diarie din Viena și B.-Pest'a, tóte acestea și inca alte câteva simptome au convinsu pe tóte clasele superiori și inteligente ale natiunii noastre, că adeverule a spusu „Pester Journal“ atunci candu a scrisu: „Dunarea este și trebuie se fia proprietate austro-unguresca până la versarea ei în Marea-négra.“ În vanu se mai încerca „Pester Lloyd“ se înpace spiritele din tiér'a noastră în acésta cestiune, că nu'i mai dá nimeni nici-unu crediementu, și nici domnulu ministru nostru actuale de esterne nu ne va face se credemu, că Austro-Ungari'a ne va lasá în pace, indata ce'i va vení ei bine că se ne calce. Nici dn. Boierescu și nici nimeni pe lume nu va mai sterge din memori'a romaniloru, nici va rupe din istori'a loru domni'a de 17 ani preste Banatulu Craiovei, luarea Bucovinei; ruperea mai multoru munti din Munteni'a și Moldov'a cu Mehadi'a cu totu; necurmatele încercari ale Societatei de corabiere cu vaporu de a ocupá tñuturi câtu se póte mai mari de-alungulu Dunarei; ocuparea principatelor în 1854—5 cu planu decisu de a nu le mai lasá în veci din mâna; resistenti'a cea mai obstinata în totu decursulu negotiatiuniloru diplomatiei europene în Paris, dela Decembre 1855 până în Augustu 1858, că Europ'a se nu recunosca valórea tractatelor noastre vechi închiate cu sultanii și se nu ne sanctionedie autonomi'a; éra la uniunea Romaniei érá p'ací se se oppuna cu armele, — tóte acestea și altele mai multe nu potu fi date uitarei de către unu poporu, care tine la patria, la nationalitatea și la independenti'a statului seu, că si la viétia și mai multu de câtu la acésta. Apoi este cunoscutu, că orice statu și mai alesu cele mari, isi au tradițiunile și maximele loru, pe care le tñu totudeauna înaintea ochiloru, pandindu neincetatu la ocaziuni spre a le realizá la unu momentu bine venitu. Mai în scurtu credinti'a noastră nestramutata este, că barbatii de statu ai Austro-Ungariei nici-odata nu voru renuntiá la planulu și la îndatorirea remasa loru mostenire dela antecessori, de a încorporá Romani'a la imperiulu loru. Plina este istori'a Ungariei de as-

piratiuni in sensulu acesta. De altumentrea lupt'a curge dejá, ea s'a inceputu din nou, de mai multi ani, pe terenulu economiei politice, precum o a descrisu mai de curendu „Romanulu“, cu temeuri atátu de tari, in càtu chiaru si „P. Lloyd“ a fostu constrinsu a recunósce valórea loru si nu 'ia remasu de càtu escuse si proteste, cà Dómne apara, elu nu voiesce nici o restrictiune a liberei navigatiuni danubiane si nici o sugrumare a comerçului Romaniei.

Intre acestea reformele salutare in interiorulu tierii progresséda neincetatu, ceea ce recunoscu toti strainii de positiune sociala càti ne-au cercetatu mai inainte cu 5—10 ani si compará starea de mai inainte cu cea de astadi. Numai pessimistii dela noi remanu totu pessimisti, cari pretindu cá natiunea nóstra se aiba aripi, se sbóre preste secolii. Acésta se vede si din câteva diarie de a le opozițiunei de buna credintia, cà-ci cu cele de rea credintia nu voimu se ne ocupamu.

Vediu cà press'a austriaca se mira de libertatea desfrenata, de espressiunile brutali care i se trimitu traduse dupa diarietile din Romani'a. Ele uita cà aici nu exista lege de pressa si cà loculu aceleia ilu ocupa educatiunea, prea adesea interesele personali ale fia-carui publicistu in parte. Ungureni au lege de pressa, dara cu càtu este press'a loru superióra pressei nóstre? Cu nimicu.

In càtu pentru opozițiunea nóstra, ve recomandam primulu „Romanulu“ din 27 Rapçiune (8 Brumarelu.) X.

— Din acelu articlu prea instructivu si pentru noi, reproducemu acestea :

„In regimulu constitutionalu, opozițiunea este de o necesitate absoluta.

Ea indeplinesce, intr'adeveru, unu rolu insemnatu, contribuindu la functionarea lui regulata si folositoare natiunei.

Intr'adeveru, regimulu constitutionalu fiindu unu regimu alu maioritatii, elu nu pòte functioná in folosulu generalitatii actiunii de càtu in casulu, candu si minoritatile isi potu espune in libertate parerile, aspiratiunile si si potu sustínea trebuintiele.

De aci resulta neaparat'a trebuintia a unei opozițiuni; de aci libertatea nemarginita de care ea se bucura in tierile intr'adeveru democratice, si mai cu osebite la noi.

Aprópe necontenitu in opozițiune, partid'a liberala nu numai in teoria, ci si in practica a vedutu ce mari si necalculabile rele aduce asupra tierii incatusiarea opozițiunilor, si, — doritóre mai multu de càtu ori-cine de a pune temelii poternice regimulu constitutionalu, a lasatu opozițiunei libertatea cea mai netiermunita, o libertate cum nu are nici intr'o tíera din lume.

Astfelu, intrunirile sunt libere ori-candu si ori-unde; press'a este libera absolutu si nimeni nu s'a ganditu vreodata de a atinge nici chiaru propagandele ce eventualu poteau deveni pagubitóre tierii.

Partid'a liberala voiesce a face pe deplinu educatiunea politica a tierii si pentru a ajunge acestu mare scopu, a apucatu calea cea mai drepta, nu numai lasandu, ci chiaru indemnandu pe natiune prin modurile de a exercitá drepturile ce si-a inscrisu in pactulu fundamentalu.

Acésta epoca va ocupá o frumósá pagina in istori'a aplicarii regimulu constitutionalu in Romani'a, mai ántaiu fiindu cà ea se deosebesce esentialu de epoc'a de apasare si de despotismu ce a precedatu-o, si apoi pentru-cà va dá spornice rezultate in viitoru, deprindiendu pe natiune cu exercitarea de tóta diu'a a drepturilor sale si cu controlulu ce e in dreptu se faca asupra modulu de administrare a intereselor ei.

Ce face inse opozițiunea in acestu timpu? Isi dá ea séma de marele si insemnatulu rolu ce are in organismulu parlamentariu; cauta ea a luminá pe natiune in privinti'a adeveratelor ei interese si a o face se se deprinda cu drepturile ce are se le exercite si se le iubésca?

Nimicu din tóte acestea.

Din contra, organele opozițiunei de tóte nuantiele infatiséda desgustatórea priveliste a unei ne mai pomenite lipse de urbanitate, a unei lupte indarjite in care espressiunile cele mai triviale se inlantiuiescu unele cu altele si curgu cu necontenire cá ríulu ce ese dintr'unu isvoru murdaru.

Pentru acesti pretinsi campioni ai drepturilor nationale; pentru acesti aprigi aparatori ai libertatilor publice pe timpulu candu aceste libertati nu sunt lovite de nimeni, ci din contra ocrotite din tóte poteriile si prin tóte mijlócele de càtra gubernu, nu exista interessu nationalu mai mare de càtu interessulu loru de a veni la putere; nu exista cestiune mai grava de càtu resturnarea gubernulu.

De aci acuzari calomnióse; de aci nascociri de totu soiulu; de aci in fine tóta acea larma care aurdiesce si desgusta pe omulu onestu, care vede cu surprindere, cum acei pretinsi luminatori ai poporulu indrasnescu a tagadui si falsificá adeverulu, si cauta a ingrijorá tíer'a, dandu'i cá adeverate sciri si fapte, pe care le sciu cà cu totul neadeverate sunt.

Acésta atitudine are de efectu de a face, cá opozițiunea se pérda orice creditu si se ajunga intocmai cá pastorulu din fabula, care totu strigandu: lupulu, candu nici unu lupu nu erá, nu mai potú atrage pe nimeni prin alarm'a lui, candu cu adeveratu lupulude-
dese in oi.“

Corespondentia particularie ale „Observatoriulu“.

— Brasiovu, 9 Oct. st. n. Anticritic'a brosiurei anonime, dupace scrie mai multe invetiaturi bune despre servilismu si inchinare de idoli pamentesci, vine la nationalitate si politica, unde dice, cà ori càtu au avutu si cheltuitu repausatulu, a fostu avere data densulu dela cleru si poporu. Eu aflaiu la o biserica de aici inchiaierea soborulu nostru diecesanu din anulu 1850 Martie 12, tiparitu pe 2½ còle la Sibiiu in 1 Augustu 1852 si subscrisu Andreiu m. p., episcopu. Acolo se afla si o socotéla lunga de colecte, cu numele evlaviosiloru crestini, sumele adunate se vedu mai la vale, trase in càte una la facare protopopiatu.

„Soborulu nostru diecesanu tinutu la anulu 1850 in 12 si cele urmatóre dile ale lunei lui Martie, au adusu sub Nr. 21 alu protocolulu seu urmatóri'a inchieiere :

„Incredintiandu-se soborulu, cumcà cass'a clerulu nu are incaperile cele de lipsa pentru scól'a clericala, cancelari'a episcopésca, archivu si alte intocmiri diecesane, hotaresce: cà se se cumpere pe séma clerulu inca o casa càtu se pòte mai aprópe de resiedinti'a episcopésca, éra mijlocele cele de lipsa spre acésta se se procure priu o colecta. Cu punerea in lucrare a acestei hotariri se insarcinéda epitropi'a diecesana.“

„Din temeulu acestoru numai decátu au si contribuitu spre scopulu acesta mai multi dintre cei adunati la soboru, precum mai josu se va vedé.

„Totu pe temeulu acum atinsei incheieri a soborulu s'au facutu rugarea càtra inaltulu gubernu pentru voie de a se potea face o colecta, care au si urmatu, si rezultatulu ei aici urmédia.*)“

I. Colecta dela soboru . . . fl. 6000.—

II. Cu prilegiulu colectei facute in diecesa s'au adunatu din :

1.	Protopop. Brasiovulu I „	7107.03
2.	„ „ „ II „	150.54
3.	„ „ „ III „	925.39
4.	„ Belgradulu (Alb.) „	484.14
5.	„ Bistritiei . . . „	195.42
6.	„ Bârghisulu . . . „	28.—
7.	„ Osiorheulu . . . „	59.—
8.	„ Deveu „	311.48
9.	„ Zlatnei „	516.08
10.	„ Zarandulu . . . „	268.—
11.	„ Iliei „	183.18
12.	„ Cohalmulu . . . „	68.57
13.	„ Clusulu de josu „	27.36
14.	„ Clusulu de susu „	116.58
15.	„ Mediasulu . . . „	52.—
16.	„ Miercurei . . . „	419.17
17.	„ Muresulu . . . „	29.27
18.	„ Nocihulu . . . „	315.36
19.	„ Orasciei . . . „	600.13
20.	„ Palosulu . . . „	302.15
21.	„ S. Sebesulu . . . „	605.41
22.	„ Seculu „	10.—
23.	„ Sibiiulu I . . . „	1395.30
24.	„ „ II . . . „	3112.11 ½
25.	„ Solnoculu . . . „	68.50
26.	„ Treiscauneloru . . . „	173.22
27.	„ Turdei de josu . . . „	45.26
28.	„ Ungurasulu . . . „	152.13
29.	„ Fagarasulu I . . . „	335.36
30.	„ „ II . . . „	201.47
31.	„ Hatiegulu . . . „	205.04
32.	„ Hidvegheulu . . . „	57.19
33.	„ Cetate de balta de josu „	81.45
34.	„ Cetate de balte de susu „	87.22
35.	„ Cinculu mare . . . „	65.54
36.	„ Seghisiórei . . . „	205.08
37.	„ Jioagulu „	814.22
38.	„ Giurgiuulu „	210.—
39.	„ Lupsiei „	37.41
40.	„ Kiuaree „	35.—

Sum'a totala fl. 26,062.44 ¼

Spunu betranii, cà daca au incetatu rebel'a ungrésca si s'au intorsu repausatulu pe aici in lun'a lui Septembrie, iau datu ai nostrii dela biserici si din pungile loru preste 4000 de florinti bancnote negre c. m., de si erau jafuiti reu de unguri, si candu au mai venitu episcopulu in postulu Craciunulu totu in anulu acela,**) i s'au mai datu si alti bani la mâna, cà ungurii jafuisera si resident'i'a din Sibiiu, unde remasese numai unu preotu tineru, si acela n'au potutu apará, cà l'ar fi omoritu ungurii.

Cu tóta stim'a
N. Saceleanu.

*) In prescurtare, cà nu incupe asia multu. Red.
**) 1849? Red.

— Sibiiu, 11 Octobru st. n. 1880.

Am fostu norocosu a participá ieri la adunarea generala tinuta de despartimentu III alu Asociatiunei transilvane in comun'a Tilisic'a. Norocu, dicu, pentru cà m'am bucuratu din ántima de reusit'a prea frumósá a acestei adunari. Semnu invederatu, càtu de utile sunt aceste despartieminte, daca sunt conduse bine.

Daca tóte despartiemintele Asociatiunei ar fi ferite a avea rezultate cá acesta, alu Sibiiulu, amu potea fi mandri cu despartiemintele nóstre.

Din Sibiiu se presentara la adunare, afara de directorulu si actuariulu despartimentulu, dd. prof. si directoru J. Hannia, V. Romanu, prof. S. Popescu si D. Comsi'a, dlu Dr. J. Crisianu si R. Balasiu, éra din comunele vecine Saliste dd. invetiatori si pretorele Muciu Urechia, asemene din Galesiu dd. invetiatori si notariulu.

Adunarea se tinu la órele 11 intr'una din salele frumósei scóle ale comunei. Directorele deschise siediuti'a prin o cuvintare acomodata in care aréta poporulu scopulu Asociatiunei. La acést'a raspunde dlu preotu localu Juga si prin cuvinte calduróse esprime óspetiloru unu bine ati venitu. Dupa acestea alegéndu-se de notariu ad hoc dlu Dr. I. Crisianu, dlu actuariu, Petra-Petrescu, cetesce raportulu asupra agendelor Comitetulu din anulu espiratu.

Raportulu se ea spre placuta sciintia. Relative la positi'a budgetulu se da Comitetulu facultate a dispune dupa cum va aflá mai bine.

Resultatulu colectei facute in favorulu Asociatiunei este fórte splendidu, in càtu acela se pòte compará cu rezultatele multoru adunári generali ale insasi Asociatiunei. Dela membri ordinari si ajutatori s'au incassatu preste 80 fl. v. a. ér cá membri ordinari pe viétia oferindu câte o actiune de càte 100 fl. s'au inscrisu urmatorii: dlu Dr. Aurelu Brote, directorele bançei Transilvania, dlu Dr. Ioane Moga, medicu, notariulu din Tilisic'a Stefanu Milea, asemenea comun'a bisericeasca si cea politica din Tilisic'a. Dupa cum am intielesu, dlu adv. Dr. I. Borcea, inca ar fi promis a se face membru pe viétia alu Asociatiunei.

In Comitetulu nou s'au alesu: Dr. Harionu Puscaru, directoru; membri ordinari: Dr. I. Moga, A. Schiau, V. Romanu, Petra-Petrescu, C. Tobiasu si S. Popescu; suplenti: J. G. Baritiu, Dr. N. Olariu adv. si R. Balasiu.

Adunarea generala pe anulu venitoriu se va tienea in comun'a Cacov'a.

Dupa adunare a fostu prandiu comunu la care a participatu si unu numeru insemnatu din fruntasii comunei. Nu puçinu au contribuitu la infrumsetiarea convenirei si prea stimabilele dómne Milea soçia dlui notariu si M. Ivanu, amabil'a soçia a dlui invetiatoriu din Salisce N. Ivanu.

Fia-ne permis a ne esprime la loculu acesta multumirile nóstre de recunoscintia façia de bravii preoti ai comunei dd. Josofu si Juga, façia de demnulu notariu dlu Milea si façia de dlu jude Josofu, pentru bun'a primire cu care ne-au intimpinatu si i-rugámu, cà multumirile nóstre complete se le inpartasiésca si prea stimatiloru membri ai Comunei, cari au sciutu inbracia cu atáta caldura interesele scumpei nóstre Asociatiuni.

Sciri diverse.

— (AA. LL. RR. Domnulu si Dómni'a Romaniei) au sositu in 11 l. c. la Vien'a, unde au primitu visit'a M. S. imperatulu Franciscu Josifu I éra dupa amiadi au fostu chiamati la unu dîner datu de càtra archiducele Albrecht. A dou'a di principele Carolu a plecatu la B.-Pest'a, unde a facutu inspectiunea regimentulu de infant. Nr. 6, acarui proprietate i-a fostu conferita de M. S. imperatulu. Cu acea ocaziune A. S. Regala a decoratu pe mai multi oficiari ai regimentulu seu, éra dupa amiadi a datu o mésa splendida in onórea corpulu de oficiari ai aceluasi regimentu, la care au fostu inse chiamate si alte notabilitati militare si civile. S'au tinutu si mai multe toaste.

— (Invitare.) „Reuniunea romana de cantari“ din Sibiiu, va arangia in 17 Octobru c. n. alu doilea concertu ordinariu pentru acestu anu, in localitatile „Reuniunei germane de cantari si musica“ (Pamentulu micu Nr. 1), dupa urmatoriulu programu: 1. a) Diminéti'a de L. Lenz, b) Cimpoieriulu, melodia scotica, de R. Weinwurm, esecutate de choru. 2. Grande Polonaise de C. M. Weber op. 21 pentru piano. 3. a) Codrulu melodie de L. Lenz, b) Viati'a tiganiloru de R. Schumann. 4. a) „Odata si acumá“ melodie de T. Georgescu, b) „De pe verfulu acéstui munte“ melodie de Mezzetti pentru sopran solo. 5. Trei coruri si o arie din Precios'a de C. M. Weber. 6. Cuintetu din oper'a „Fluierulu fermecatu“ de W. A. Mozart. 7. Tat'a mosiu melodie de Flechtenmacher. — Inceputulu la 7 óre sér'a.

P. T. dd. membri sunt cu onorulu cuvenitu invitati a participá la acestu concertu. — Biletele se voru distribui Sambata in 16 si Dumineca in 17 Octobru n. dela 3—5 dupa prandiu, in localulu „Asociatiunei transilvane“ strad'a Cisanidiei. Nr. 7.

— (Relativu la conferentiele in limb'a franceza ale d-nei Abbadie, ne

peritemu a reaminti, că ele de aci înainte se voru tinea Dominec'a dela 5—7 ore p. m. si că conferenti'a va premerge liberei conversatiuni.

— (Magiarisarea comerului.) Sub titlulu acesta citimu in diariile din Pest'a o notitia, in care ni se spune, că in clubulu scriitorilor si artistilor in care se tinu conversatiuni literarie, sociale etc. s'a pusu la ordinea dilei discussiunea asupra magiarisarii comerului. Referentulu Josef Hubenay intonă necesitatea de a se luă o directiune patriotica in comertiu si invita pe cei presenti a isi dá parerea asupra modalitatii, cum s'ar potea magiarisá comerulu. A. Balázs dice, că celu mai corespundietoriu mijlocu pentru acésta ar fi, că legislativ'a se silésca pe comercianti a isi purtá cartile de gestiuni unguresce, respective, că numai cartile purtate unguresce se fia autentice. M. Gelléri propune trei modalitati pentru magiarisarea comerului: 1. formarea de reuniuni comerciale independente; 2. protegierea diariilor magiare, tramitenduli-se articuli de specialitate si insertiuni; 3. preferirea articlilor de industria magiara celor din afara. Steiner afa, că piedeca principala a magiarisarii comerului este burs'a, care e germana. Baronulu Juon Kaas pretinde dispositiuni legislative. György pledeá pentru convocarea unui meeting mare de comercianti si cestiunea se se discute in acesta. Adorján afa de lipsa mai antaiu magiarisarea evreilor, Günther acea a comptabilitatii. In fine se alege unu comitetu de trei, care se ventiledie cestiunea prin diuarie si dupa trebuintia din candu in candu se convóce conferentie. Din ce in ce mai bine.

— (Multiamita publica.) Prea stimatulu dn. Josifu Aureliu Ciura, siefulu farmaciei nationale din Bucuresci, a binevoitu a doná pentru biserica romana gr. cath. din Abrudu o suma de 300 fl. v. a.; éra pentru scól'a gr. cath. totu de aici a depusu sum'a de 100 fl. v. a. la institutulu de creditu „Albin'a“ din Sibiu, spre fructificare, că din interesele anuale $\frac{1}{2}$ se se capitulisedie spre crescerea fondului, éra cu $\frac{1}{2}$ se se cumpere din anu in anu requisite scolastice.

Pentru acésta fapta marétiá, din partea curatoratului bisericescu in numele poporenilor gr. cath. i se aduce cea mai caldúrsa adenca multiamita, rogandu-ne cu tóta pietatea, că bunulu Ddieu se'i lungésca firulu vietiei, si se'i binecuvinte tóte intreprinderile sale, in coronandu-le cu successulu celu mai stralucitu, spre a potea premerge inca la multi ani — cu asemenea fapte nationale si religiöse.

Abrudu, 24 Septembrie 1880.

N. Vladu m. p., Ioane Ternaveanu m. p.,
curatoru. curatoru.

Bibliografia.

(Urmare si fine.)

Cu totulu altele sunt studiele d-lui Emilianu Radic; că-ci pe lánge ce dispune de o frumúsa eruditie, apoi si este multu mai obiectivu in punctulu religiunei; numai pe unde vede religiunea si hierarchi'a degradata de instrumentu alu politicei, isi ese si elu din competu, ceea ce se si explica usioru, mai virtosu in a c é s t a epoca, pe candu se pare că au conspiratu nu numai toti diavolii, ci si elementele, pentru-că se estermine nu numai bisericele, societatile religiöse, ci se smulga in-sasi religiunea din ámele omenesci, fára a mai intrebá de confessiunile religiöse, care tóte sunt batjocorite si subminate, la care inse fariseii egoisti pórtá vina fórté grea.

Acestu auctoru serbescu pune baptismulu toturoru serbiloru in domni'a imperatului bizantinu Basiliu Macedonu, adeca intre anii 867—885 dupa Christosu. La inceputu li s'a datu dela Constantinopole numai unu episcopu Rason (Rascia). Acea stare a duratu pána in sec. alu 13-lea. Santulu Sava, fiulu archi-jupanului Nemanja I a ámblatu intre anii 1219 si 1221 pe la Constantinopole si la Nice'a, unde siedea imperatulu Teodoru Lascaris, că se céra archiepiscopia si dreptu de biserica autocefala nationala serbesca; grecii inse s'au opusu din respoteri si numai amerintiandu Sava, că daca nu voru ei, va merge la Rom'a in Itali'a, spre a cere acelea drepturi de acolo, unde au si mersu serbii că se ia dela pontificele Romei Honoriu corón'a de domnia in statu (pag. 6). Grecii nu avura in cátrau, se invoira. Pána atunci biserica serbesca stetesu sub jurisdictiunea archiepiscopului de Prima Justiniana, adeca dela Ochrida, unde domniau bulgarii, cari in acea epoca erau mai tari de cátru serbii.

Batali'a din Campulu-Mierleloru 1389 ingropá statulu serbescu sub domni'a turcésca; dara acuma serbii aveau in locu de archiepiscopia patriarchia in orasiulu Ipecu. Sultanii turcesci au tractatu confessiunile christiane dupa alte maxime, nu dupa ale calviniloru de astadi, că se'i bage nasulu inca si in potire si se faca din felónie si sticharie si abra ce pe cai. Sultanii dupace nimiceau unu statu, lasau inse neatinsa tóta jurisdictiunea eclesiastica a confessiuniloru christiane. Cu exceptiune de unii sultani tirani nebuni, si ceilalti au observatu acea maxima vechia a monarchiei loru. In a. 1731 Sultanulu Mahomed a investitu pe patriarchulu Arsenie dela Ipecu cu jurisdictiune preste tóte diecesele serbesci.

Daca poporulu serbescu érá maltratatu si tiranitu de turci, elu cautá ajutoriu la cleru. In necurmatele resbóie germano-turcesci popórale suferiau si mai amaru.

Dupa negociari secrete de cátiva ani cu curtea dela Vien'a, in fine pe la 1690 se ridica preste 40 mii de familii serbesci de sub domni'a turcésca si conduse de patriarchulu Arsenie IV dela Ipecu, se asiediara in regiunile in care'i vedemu astadi, alaturea cu alti locuitori de nationalitatea slava, éra residentii'a archiepiscopésca o punu la Carlovietiu.

Auctorulu voindu a trece prin istori'a si drepturile bisericesci ale serbimei, arunca indata in precuventare unele principie, dupa care purcede apoi in compendiulu seu istoricu. Intre altele, densulu dá inspectiunei supreme a monarhului, respective a statului, o explicatiune intocma dupa maxim'a lui Cavour: Biserica libera in statu liberu, supune la critica agera tóte mesurile gubernului luate mai virtosu dela 1770 relative la biserica serbesca. Noi inse citindu aceste, ne diseram, că de ar fi fostu tractate bisericele romanesci din Transilvani'a de cátra gubernulu centrale si mai alesu de cátra celu provinciale numai asia de reu, precum a fostu tractata cea serbesca, ele aru stá in dilele nóstre indoitu si intreitu mai bine de cátru le vedemu in realitate.

Pag. IX—X venindu auctorulu la art. IX de lege ungurésca din a. 1868 combate din nou inspectiunea suprema asia cum este ea formulata si apoi aplicata in sensulu aceleia, éra la pag. XI afa, că Congressulu nationalu-bisericescu datu serbiloru de cátra legislativ'a ungurésca, nu este altu-ceva, de cátru o concessiune, unu surogatu facutu laiciloru (mireniloru, poporului) pentru perderea individualitatiei politice, a drepturiloru politice si nationali; acea concessiune judecata in modu superficialu, s'ar para liberala, in realitate inse Congressulu este numai o institutiune, prin care se intaresce si mai multu amesteculu statului, pentru-că diferentele, dissensiunile, frecarile dintre cleru si poporu se tinu in permanentia, si in tóte casurile statulu prin gubernulu seu se face judecatoriu si se considera pe sine cá plasmuitoriu, că auctorulu alu Congressului.*)

Cine ar fi crediutu vreodata, că va veni tocma unu serbu dintre cei mai de frunte, că se combata in modulu acesta institutiunea Congreselor bisericesci, compuse din clerici si laici?

Se se védia inse testulu intregu alu auctorului. Doctrina de mare inportantia.

Ore ce voru dice protestantii cu congresele si sínódele loru mestecate, la aceste doctrine ale thaeologului serbescu? Ei au ce se dica; noue inse ni se pare că ei aici in tierile nóstre, rídu in pumni pentru lips'a de prudentia, de prevedere si de energia a serbiloru si a romaniloru.

Pe cátru timpu ómenii nu voru avea nici sciintia de ajunsu, nici curagiu, că se traga linii drepte si agere intre Jus in sacris, jus ad sacra, jus circa sacra, potu se totu sbiere clericali contra jesuitismulu de una, contra Machiavelliloru de alta parte, că nu le va folosi nimicu. Dara inca dragalasi'a de lene, cum se mai soresce ea de frumusu in dile de véra tóta vér'a.

Provocare

spre inpartasirea dateloru privitórie la cutremurulu de pamentu.

Cutremurulu de pamentu, observatu in 3 Octobré nóptea si deminéti'a, dupa insciintiarile de pána acum, mai in tóta Transilvani'a, este unu fenomene naturale asia de insemnatu, in cátru merita si cere cercetarea científica aprofundata a toturoru datelor si observatiuniloru privitórie la acela, pentru-că pe temeulu acestora se se póta lamuri fiinti'a lui si, ceea ce e lucru de capetenia, caus'a lui probabile. Subscrisulu crediendu-se competente in afacerea atarei scrutari scientifique, indrasnesce a apelá la totu individulu cultu, care ori cá a observatu elu insusi acestu notabile fenomenu firescu, ori póte capeté despre elu informatiuni sicure, desclinitu inse róga pe on. dd. oficiali ai telegrafelor si statiuniloru de cali ferate, cari au ocaziune de a face oservatiuni exacte relative la timpu, se binevoiesca in interesulu scientiei, că respunsu la intrebarile mai josu punctate, a conscrie tóte datele in legatura cu cutremurulu câte voru fi observatu, si cátru mai curendu a le tramite subscrisului spre cercetare científica. Datele se ceru cu subscrisiunea numelui si a pusetiunei tramitietoriului, că la timpulu seu se póta fi publicate deplinu.

Intrebarile, pentru a caroru resolvire binevoitórie se róga subscrisulu, sunt urmatórele:

1. In ce comuna din patria si in care parte a aceleia fu simtitu cutremurulu?

2. In care di si pe ce timpu se simti cutremurulu? (N. B. Timpulu, déca numai se póte, se recere pána la exactitate de secunde, éra timpulu locale e de a se transcalculá dupa timpulu din Pest'a la cea mai deaprópe statiune telegrafica ori de cali ferata; in speciale oficialii de telegrafia si de cali ferate, in modulu acesta potu se comunica mai usioru timpulu.)

*) In not'a dela pag. XI., „Das Übel liegt viel tiefer, es liegt in der Thatsache, dass der Staat die Quelle der Autonomie dieses Congresses, beziehungsweise des in demselben verkörperten Serbischen Laienstandes ist; somit macht der Staat diesbezüglich was er will, ohne dass seine Mandatare (der Congress, der Laienstand) gegen ihn aufkommen können. Das ist der Fluch der bösen That, dass sie fortwährend böses erzeugt.“

3. Simtitu-s'au tremurare undulatória ori zocnitire, ori amendoue?

4. In ce directiune au procesu undularile ori zocnitirele, séu adeca din ce directiune au fostu simtite? Adeveratu, că directiunile dupa regiunile ceriului numai cu ajutoriulu chorometrului se potu mesurá, dara date cátru mai possibile aproximative inca potemu folosi.

5. Câte au fostu la numeru zocnitirele, cátru timpu a tinutu un'a séu alta?

6. Intregu cutremurulu cátru a duratu?

7. Fost'a cutremurulu insoçitu de vreunu fenomene sunetale, precum: diuraitu, tunetu, siusiaitu, diudaiu, tropotu, au de alte sunete cu orice asemenabili?

8. In urmarea sguduiturei clatinatu-s'au ori cadiautau josu diverse obiecte, anume ce soiú si de unde, in care directiune au cadiaut ori s'au clatitu? Facutu-s'au crepature in paretii edificieloru, in ce directiune mergu acesti paretii si in ce directiune crepaturele cauzate in ei? Orológiele pendularie opritu-s'au si in ce timpu (de se póte, se se faca transcalculare dupa timpulu din Budapest'a.) Paretii, pe cari aterná aceste orológie, ce directiune avea? Cimentulu picatu de pe paretii, hornuri, turnuri, in ce directiune sborá din inaltime, si cátru de departe de parete, hornu ori turnu? Facutu-s'au undeva crepaturi in pamentu, si aceste in ce directiune au mersu. Remasau aceste deschise, ori cá s'au inchisu indata? Observatu-s'a óre-care iniurintia a cutremurulu asupra apeloru curgatóre si statatóre? Ap'a isvóreloru si funtaneloru n'a decrescutu ori esundatu, ori n'a secatu cu totulu, ori temperatur'a ei nu s'a schimbatu, nu s'a turburatu?

9. Ce influintia avú cutremurulu asupra animaleloru: nu s'a observatu la ele anumita nelinisce inainte de cutremuru si sub densulu?

10. Cum a fostu timpulu inainte, sub, si dupa cutremuru: ploiosu, innuoratu, serinu, vintosu? La ce gradu a statu termometrulu si barometrulu pe timpulu cutremurulu?

Acestea ar fi intrebarile, la cari subscrisulu astépta binevoitoriu respunsu si spera, că in interesulu cultivarei scientiei in patri'a nóstra orice individu cultu va face totu ce i va stá in potintia, pentru cá estu-modu se potemu dá icón'a cátru mai perfecta a acestui cutremuru, care precum se pare, este unulu din celea mai mari.

Clusiu, 4 Octobré 1880.

Cu patriotica reverintia

Dr. Antoniu Koch

prof. de mineralogia si geologia la universitate.

Preturile cerealeloru

si altoru obiecte de traíu au fostu la

12 Octobré st. n. in Sibiu:

Gráu, dupa cualitati	1	hectolitru fl.	7.—8.—
Gráu, amestecatu	1	„	5.50—6.50
Secara	1	„	5.30—5.70
Papusiuiu	1	„	4.70—5.10
Ordiu	1	„	4.10—4.50
Ovesu	1	„	1.90—2.30
Cartofi	1	„	1.60—2.—
Mazare	1	„	6.—7.—
Linte	1	„	9.—10.—
Pasole	1	„	5.—6.—

Pentru cei ce patimescu de pieptu si plumani.

Wilhelm's
Allopu de plante Schneeberg

alu lui
Francisou Wilhelm, farmacistu in
Neunkirchen (Austri'a de josu.)

In decursu de 25 ani s'au probatu a fi de cea mai mare fortiá vindecatóre si usuratóre pentru morburile organeloru de respiratiune, pentru catarele gútlejului si alu bronchiiloru, tuse spasmodica, ragusiéla, multe alte suferintie ale gútlului si ale plumaniloru.

Fórté de recomandatú este acestu sucú cá preservativu pe tempuri neguróse si aspre.

Fiindu de unu gustu placutu, elu este folositoru pentru copii si o necesitate pentru ómenii cari suferu de plumani; éra pentru cantareti si oratori in contra vocii inforate, séu chiaru in contra ragusiélei, elu este unu mijlocu nedispensabilu. — Numerose ateste probésa cele afirmate mai susu.

Se afa de vendiare in sticle á 1 fl. 25 cr. in Sibiu la d-nii Fried. Thalimayer si I. B. Misselbacher sen.

Ogoratulu publicu se céra totudeauna specialu Wilhelm's Allopu de plante Schneeberg, fiindu-cá acesta se produce singuru numai de mine, si de órece fabricatele puse la vendiare sub firm'a Julius Bittner Allopu de plante Schneeberg, sunt nisce imitatiuni nedemne, asupra caroru atragu deosebit'a atentiune a publicului cumperatoriú.

(2) 20—25

Editoru si redactoru responsabilu: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Krafft.